

BÍRÓ ZSOMBOR AURÉL

A fényképészmester

Az Úr ezerkilencszázhetedik évében a fehér liliomok országában számtalan olyan történés ment végbe, amiket az emberek többsége rendkívülinek titulált. Pészah második éjjelén egyidejűleg tizenhárom lyoni zsidócsalád otthona kapott lángra mindenfajta kiváltó ok nélkül. Bordeaux kikötőjében a hajót, amellyel Roald Amundsen sarkkutató elérte a Föld legdélebbi pontját, huszonnégy óra alatt betérítette a tengeri alga. Henri Moissan párizsi vegyész megboldogulása után hetekig fluorszagú füst gomolygott a Père-Lachaise temető felett. A Louvre-ban bemutatták a világ első színes fényképét, amely egy föld felé zuhanó, vérpiros madártollat ábrázolt. A múzeum igazgatója esztétikai szempontból kifogástalannak nyilvánította az alkotást, a publikumot mégis jobban foglalkoztatta a tény, hogy a képen látható madártoll mozgott.

Úszott az üveglemezre zárt levegőben.

François Helónt ismerősei csupán úgy írták le, mint egy olyan embert, aki barackvirágszirmot rágcsál a reggeli teához. Hivatását tekintve Monsieur Helón Párizs legjobb méregkeverőjének hírében állt. Kínálataiban mindössze egyetlen méreg szerepelt, de ebből a főzetből két csepp is elég volt ahhoz, hogy az áldozat tekintete pillanatok alatt sűrű festékporrá száradjon. Ami jellemét illeti, François Helón kérlelhetetlen optimistának tartotta magát, noha éjjelente félt, hogy fejére zuhannak a csillagok. Az emberekkel is tudott bánni, jóllehet amint megszólaltak, irtózni kezdett tőlük. Szerencséjére ők ezt nem tudták. A legtöbb városi kedvelte, de legalábbis tisztelte őt. Ismerni persze nem ismerték. Senki sem ismerte igazán, s ennek következtében féltve őrzött titkára sem derülhetett fény. A titokra, ami végül arra készítette, hogy fényképekkel fejezze ki, amit szavakkal képtelen.

Tudniillik François Helón kisgyermekkorától hitt az igaz szerelemben, egy érzésben, melyben nem volt része soha.

Az Úr ezerkilencszáztizenedik évében a brüsszeli világkiállításon helyet kapott egy fotográfia, amely két táncoló fénymadarat ábrázolt. A lángoló lények egymást kerülgették különös formákban, körökben és nyolcasokban. Olykor-olykor megszakították a rituálét, s egymás felé lendültek, de szárnyaik sosem értek össze. A képet egy François Helón nevű fényképész készítette, akinek egyetlen korábbi művét a Louvre állította ki.

Monsieur Helón személyében egy tiszteletre méltó úriembert ismerhettek meg a Belgiumba látogatók, aki csupán annyiban tért el a kor nagy alkotóitól, hogy nem volt hajlandó beszélni a képeiről. A legnevesebb

kritikusok kérdéseit is válasz nélkül hagyta, de még az alkohol sem oldotta meg a nyelvét. Nem egy méregdrága papíreperkoktélt pazaroltak a fiatal fényképészre abban a reményben, hogy nyitottabb elmeállapotban talán megosztja majd a világgal, miképp készítette alkotását.

Merthogy az emberek elképzelni sem tudták, hogyan lehet életet lehelni egy elkapott pillanatba. Úgy tűnt, François Helónt leszámítva senki sem képes erre, jóllehet ő maga is csak olyan módszerekkel dolgozott, mint a legtöbb fényképész. Munkaeszközét napfényben villogtatta, a gépezetre fényképezéskor fekete selyemkendőt terített, és alkotásait burgonyakeményítővel bevont üveglemezeken jelenítette meg. Amit mégis másképp csinált, az a képek előhívása volt. Míg a többi művész káliumpermanganát-oldatban, amidolos fürdőben vagy hidrokinnon vegyületekben próbálta előhívni képeit, ő forró vízben friss holdkövet olvasztott, és abba mártotta bele az elszínesedett üveglemezt.

És az emberi találékonyág dobozába zárt pillanat életre kelt az ujjai között.

François Helón munkája révén ismerte az összes emberi érzelmet, kivéve egyet. Méregkeverő laboratóriumában jobbára felzaklatott emberekkel találkozott, és vásárlói nyomán olyan érzésekkel is megismerkedhetett, melyekről mások még csak nem is hallottak. Az örömről, a fájdalomról, a bosszúvágyról és még százezer másik érzelemről François Helón mindent tudott, amit tudni lehetett. Beveste őket elméjébe, éjjel-nappal ott csücsültek lelkének peremén, és talán éppen ezért esett úgy, hogy a fényképein nem kaphattak helyet.

François Helón munkásságában egyetlen téma érdekelte csupán.

Az Úr ezerkilencszáztizennyolcadik évében François Helón készített egy fényképet a párizsi Gare du Nord vasúti pályaudvar egyik vágányán veszteglő vonatról. A pillanat rögzítésének éjjelén kezébe vette a még alakatlan üveglemezt, és kísértéllel vele a tomboló viharba. Egy ideig mozdulatlanul állt a zuhogó esőben, aztán kinyújtott karral az éppen lecsapó villámba emelte a fényképet.

Két héttel később azok, akik a *Poesia: Rassegna Internazionale* művészeti folyóirat lapjain megtekintették a fotográfiát, azt láthatták, ahogy a párizsi pályaudvar egyes számú vágányán jönnek és mennek a mozdonyok. A képről recenziót író szakértő az alábbi cím alatt jegyezte kritikáját:

A francia művész alkotásában korunk első fényképét tisztelhetjük, amely sikeresen lencsevégre kapta az időt.

François Helón kapcsolatát a szerelemmel az egyoldalú szóval lehetett legjobban jellemezni. Ő akarta érezni, jobban vágyott rá, mint bármi másra, de a szerelem rettegett tőle. Messziről elkerülte. François Helón azt gondolta, a szerelem azért menekül előle, mert nem érti őt. Az emberekről is hasonlóképp gondolkozott. Régebben persze tett rá kísérletet, hogy kapcsolatot létesítsen velük. Bemutatkozott, köszönt, beszélgetéseket kezdeményezett, és habár eleinte mindig mindenki kedvesnek tűnt a szemében, ahogy jobban megismert egy-egy embert, az az érzése támadt, hogy az illető nem érti őt. Nem követi a gondolatait, mi több, talán a szavait sem képes felfogni. Egyedül a fényképkészítésen keresztül tudott érintkezni fajtársaival, így már fiatal korában arra a következtetésre jutott, hogy a szerelmet is ezen az úton kell sarokba szorítania. A művészet segítségével.

Az Úr ezerkilencszázhuszonötödik évében François Helón arra lett figyelmes, hogy az emberek nagy művészek tartják, de nem értik az alkotásait. Ezt orvosolandó, egy délelőtt meglátogatta a Palais de Justice előtti téren tartott nyilvános kivégzést, és lefényképezte, ahogy a guillotine lecsap az elítélt nyakára. A pillanat megörökítése után François Helón a holttest mellett zokogó özvegyhez sétált, és egy apró üvegcsébe elraktározott kettőt a hölgy könnyecskéiből. A könnyeket később összekeverte a fényképezés által használt oldattal, s ebbe az oldatba háromszor belemártotta friss alkotását.

A fénykép egy várakozó férfit ábrázolt, akinek a nyaka felett ott lebeg a halál. Nem csap le, csupán remeg, hintázik, mintegy jelezvén, mily végtelen, mily korlátlan hatalommal bír.

François Helón soha nem félt az elmúlástól. Sokáig egyáltalán nem is gondolt rá. Amikor aztán mégis rá gondolt egyszer, az élményt korántsem találta olyan borzalmasnak, mint ahogy azt másoktól hallotta. Nem vágyott a halálra, hiszen az életet jobbra élvezte, de úgy gondolta, a megsemmisülés is csak olyan, mint minden más életesemény, ami döntésre kényszeríti az embert. François Helón tudta, hogy vannak dolgok, amiket kizárólag a halállal lehet elérni. Ő, a méregkeverő mindenkinél jobban tudta ezt. Csupán abban nem volt biztos, ezek a dolgok megérik-e az elmúlást. Az Úr ezerkilencszázhetedik esztendejében, a színes fénykép feltalálásának pillanatában egyértelmű választ adott volna erre a kérdésre. Huszonhárom évvel később azonban, amikor elsétált a Louvre fényképezési tárlatára, és újra megtekintette a kiállítás egyetlen mozgó képét, arra gondolt, talán érdemes volna meghalni. Elmúlni, cserébe, hogy az emberek végre láthassák, és ne csak nézhessék a fényképeit.

Az Úr ezerkilencszázharmincegyedik évében François Helón kioltotta a saját életét. Tudta, hogy nincs más választása, mint az öngyilkosság, annál inkább, mivel az eszköz is adott volt. A méreggel teletöltött üvegcsék százával sorakoztak lakása polcain.

A fotográfiát jó előre elkészítette. Egy férfit és egy nőt zárt be a fényképezőgép dobozába. A rövid pillanatot, ahogy egymás szemébe néznek, mielőtt összeérne az ajkuk. A valóságban tényleg megtörtént a csók, de François Helón alkotásán nem. A fényképen csupán két szempár látszott, két egymásba fúródó, remegő tekintet.

François Helón ezt az üveglemezt nem áztatta meg semmiféle főzetben. Kivette a fényképezőgépből, és lefektette a lába mellé a földre. Aztán kihúzta a dugót a mérget tartalmazó fiolából, és két apró cseppet szórt a nyelvére.

Már nem láthatta, ahogy a szürke festékpórá a szemüregéből egyenesen a fényképre hullik.

François Helón fényképezőmester utolsó munkájának különleges tulajdonsága volt, hogy bárki, aki rávetette a pillantását, könnyezni kezdett, mintha hagymát szeleteltek volna a szeme alatt.

A kép a francia művész legismertebb alkotásává vált. Sokakból tiltakozást váltott ki, hogy a fotográfiát már az alkotó temetésén megvételezték, kis híján egymillió amerikai dollár értékben. A fénykép megvásárlója egy újságnak tett nyilatkozatában őszinte sajnálatát fejezte ki, de mint fogalmazott, nem kockáztathatta meg, hogy valaki más elhalássza előle a képet, ami a legkifejezőbben ábrázolja a szerelmet a művészetek történetében.